

ساز قربانی در بنای ۲۵۰۰ ساله کوک شد

کیا تا تصدیق مقدم خبرنگار گروه فرهنگ

«علیرضا قربانی قفل عدم برگزاری کنسرت در تخت جمشید را شکست». خبری که ۳۰ خرداد ماه توسط تهیه‌کننده این خواننده اعلام شد و حکایت از برگزاری یک کنسرت بزرگ در تخت جمشید داشت. به گفته این تهیه‌کننده درخواست مجوز برای برگزاری این کنسرت در سال ۱۴۰۲ داده شده بود و در نهایت با صدور مجوز از سوی وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، از شب گذشته دهم تیرا اجرا شد و تا دوازدهم تیرماه ادامه دارد.

برگزاری کنسرت موسیقی در یک مکان تاریخی موافقان و مخالفانی دارد. عده‌ای با در نظر گرفتن بعد فرهنگی به این قضیه نگاه می‌کنند و آن را فرصتی برای برگزاری شکل جدیدی از کنسرت می‌دانند که اجزای متنوع فرهنگ برای شکل‌گیری یک قالب جدید در کنار هم قرار گرفته‌اند. عده‌ای هم برگزاری کنسرت در این فضا فرصتی برای معرفی بیشتر این مکان تاریخی و جذب گردشگر می‌دانستند. البته این موضوع مخالفانی هم داشت که اغلب با نگاه و دغدغه حفظ میراث فرهنگی طرح می‌شد. آنها این موضوع را تهدیدی برای این مکان تاریخی می‌دانند و معتقدند اگر قرار است چنین اتفاقی بیفتد باید زیرساخت‌های لازم فراهم شود و ارزیابی کیفی از منظر صدا، فاصله کافی از بناهای تاریخی و انبوه جمعیت در نظر گرفته شود.

نگرانی‌ها در مورد آسیب رسیدن به تخت جمشید، تا زگی ندارد. سال ۱۳۸۵، در جریان فیلمبرداری سریال «مدار صفر درجه» در لوکیشن تخت جمشید، یکی از عوامل گروه فیلمبرداری، باعث آسیب دیدن تعدادی از بناهای تاریخی شد. مسئول حراست تخت جمشید درباره این ماجرا گفت: «از ابتدای فعالیت گروه فیلمبرداری به چند تن از عوامل فیلم مشکوک بودیم که به همین دلیل نیز دو نفر مسئول مراقبت از آنها شدند. اما در نهایت یکی از آنها به شکل مخفی با ابزار فلزی به دو نقش برجسته تخت جمشید آسیب بسیار رساند.»

حسن فتحی که کارگردان پروژه بود هم در واکنش به این اتفاق گفته بود: «فردی که این کار را کرده یکی از کارگران صحنه بوده است که از دو سه هفته پیش به ما ملحق شده و از افراد ثابت گروه ما محسوب نمی‌شود. نخستین بار نیست که در فضای بناهای تاریخی کاری کنیم و در این ۱۲ سال که سریال‌های تاریخی ساخته‌ام، هیچ‌گاه چنین اتفاقی رخ نداده است و به شدت از این مساله غمگین و ناراحتم.»

نگرانی‌ها تا سرانجام خوش این کنسرت ادامه دارد و با این حال تیم علیرضا قربانی در پاسخ به این دغدغه‌ها، بیانیه‌ای صادر کرد که در بخشی از آن آمده است: «طی ماه‌ها بررسی علمی و مطالعه و مشورت با متخصصان و متولیان نگهداری این بناها، دغدغه‌مندانه تلاش شده است که با در نظر گرفتن تمامی ملاحظات لازم برای پیشگیری از هر گونه آسیب یا اثر منفی از هر نوع و به هر طریق به بناها و محوطه این آثار باستانی، محل اجرا به فضایی با فاصله مطلوب و اصولی از بناها و پشت به سازه‌ها برای جلوگیری از انتقال ارتعاشات و امواج صدا به واسطه انتقال از طریق جریان هوا یا ارتعاش مستقیم به بنا و نیز تجمع مراجعان و تردد‌های غیرضروری و غیراصولی در محدوده تاریخی طراحی شود، به گونه‌ای که هیچ‌گونه عملیات عمرانی یا تخریبی در محوطه صورت نپذیرد و در واقع محل اجراء در فضایی کاملاً خارج از مکان اصلی و تنها با نما و دید کافی به بنا خواهد بود. این امر حتی در مورد اسپیکرهای صحنه نیز با جایگزینی

هدفون به جای اسپیکر برای نوازندگان در نظر گرفته شده تا هیچ‌گونه انتقال ارتعاش به سازه‌ها صورت نپذیرد.»

در پی این ماجرا علیرضا عسگری چاوردی، مدیر پایگاه میراث جهانی تخت جمشید هم برای رفع نگرانی دست‌انداران میراث فرهنگی توضیحاتی ارائه کرده و گفته است: «مکان برگزاری کنسرت موسیقی بیرون از تختگاه تخت جمشید و در فاصله ۵۰ متری زیر سطح ارتفاع ۱۷ متری تختگاه انجام می‌شود. تختگاه تخت جمشید از بلوک‌های سنگی بزرگ بنا شده است و ارتفاع آن از سطح زمین حداکثر ۲۰ متر بوده است و ارزیابی کیفی منظر صوتی در مجموعه میراث جهانی تخت جمشید برای تمام بناهای این مجموعه طی یک طرح پژوهشی با دانشگاه هنر تهران به صورت میدانی انجام شده است. نتایج حاصل از پیشینه، میانه و کمینه صوت، متوسط شدت صوت، نمودارهای اسپکتروگرام و شدت انرژی صوت در قالب نقشه‌های گرافیکی این طرح نشان می‌دهد منبع تولید صدا باید از داخل تختگاه تخت جمشید جدا شود و به بیرون از محوطه انتقال پیدا کند، بنابراین در تهیه اجرای برنامه موسیقی این موضوع لحاظ شده است و مکان اجرای برنامه به بیرون از تخت جمشید انتقال داده شد.»

در سال‌های اخیر البته با وجود تذکر کارشناسان میراث تاریخی و فرهنگی، مجوزهای دیگری هم برای اجراء در مکان‌های تاریخی مانند، کاخ نیاروان، کاخ عالی قاپو یا کاخ سعدآباد داده شده است. برای مثال در این سال‌ها کنسرت «پرواز همای» با همراهی گروه «مستان» روی پله‌های کاخ ملت در کاخ سعدآباد و چند متر آن طرف‌تر از جایی که ۹ سال پیش ترک‌های دیوار جنوبی کاخ سفید ملت به وجود آمدند، برگزار شد و چند سال بعد در همان محوطه کنسرت نمایش «سی» برگزار شد که کم‌به فضای سبزه‌آب‌آسیب نزد. بعد از آن هم سال گذشته بود که علیرضا قربانی در چند شب مداوم در کاخ سعدآباد اجرا داشت و که با استقبال فراوانی همراه بود.

برای برگزاری کنسرت در مکان‌های تاریخی چه مواردی باید رعایت شود؟

۱- محدود کردن تعداد رویدادهای برگزار شده در یک محوطه خاص، ۲- استفاده از تجهیزات و تکنولوژی غیرتهاجمی برای به حداقل رساندن آسیب، ۳- انجام ارزیابی دقیق اثرات و اخذ مجوزهای لازم، ۴- مشارکت در برنامه‌ریزی دقیق و همکاری با کارشناسان حفاظت و ۵- تأمین بودجه اضافی برای نگهداری و مرمت محوطه‌های تاریخی.

در حالی که مخالفت‌هایی با اجرای کنسرت در مکان‌های تاریخی وجود دارد، بسیاری بر این باورند که با مدیریت صحیح، می‌توان این رویدادها را به گونه‌ای انجام داد که مکان‌های تاریخی به خطر نیفتد. به همین دلیل دستورالعمل‌ها و اقدامات سختگیرانه‌ای برای برگزاری کنسرت در مکان‌های تاریخی وجود دارد و نکاتی باید رعایت شود که در ادامه به آن اشاره شده است.

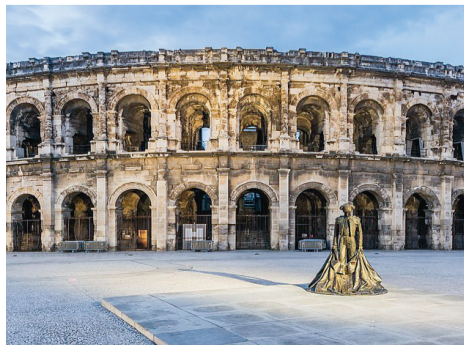
کدام مکان‌های تاریخی به واسطه اجرای کنسرت آسیب دیده‌اند؟

همان‌طور که گفته شد برگزاری کنسرت در مکان‌های تاریخی ضوابط و قوانینی دارد که باید رعایت شود، اما با این وجود مکان‌هایی بوده که به دلیل برگزاری چنین رویدادهایی آسیب دیده است. یکی از نمونه‌های قابل توجه مکان تاریخی که به دلیل اجرای کنسرت آسیب دیده است، آمفی‌تئاتر «در راکس» در کلرادو، ایالات متحده آمریکا است. در سال ۱۹۷۱، در طول کنسرت گروه «جسرو تال»، یک حادثه رخ داد که منجر به آسیب و ممنوعیت موقت کنسرت‌های راک در محل شد. کنسرت به‌طور غیرمنتظره‌ای جمعیت زیادی را به خود جذب کرد که منجر به هرج و مرج و آسیب

فیزیکی به محیط اطراف شد. این عواقب منجر به ممنوعیت پنج‌ساله کنسرت‌های راک در این مکان شد. نمونه دیگر مربوط به آمفی‌تئاتر روم باستان در آرل فرانسه است. در دهه ۱۹۸۰، کنسرت‌ها و رویدادهایی که در این مکان برگزار می‌شد، نگرانی‌هایی را در مورد احتمال آسیب به ساختار باستانی ایجاد کرد. تجهیزات سنگین، ارتعاشات ناشی از موسیقی بلند، و جمعیت زیاد خطراتی را برای یکپارچگی سالن آمفی‌تئاتر به همراه داشت. در نتیجه، مقررات سختگیرانه‌تر و اقدامات حفاظتی برای حفاظت از این مکان و در عین حال امکان برگزاری رویدادهای فرهنگی وضع شد.

در دنیا کدام مکان‌های تاریخی میزبان برگزاری کنسرت هستند؟

در روم و تماشای خانه نیم» در فرانسه، برای کنسرت و اجرا استفاده می‌شوند. قلعه‌ها و کاخ‌ها، قلعه‌ها و کاخ‌های تاریخی، مانند کاخ «ورسای» در فرانسه و قلعه «ویندسور» در بریتانیا، اغلب میزبان کنسرت‌های موسیقی کلاسیک، اپرا و اجراهای مدرن هستند.

برگزاری کنسرت در یک مکان تاریخی به دلیل فضای منحصربه‌فردی که دارد اتفاق جذابی است. اما در سراسر دنیا دست‌انداران میراث فرهنگی نگرانی‌هایی در رابطه با چنین رویدادهایی دارند. عمده نگرانی آنها به پنج دسته تقسیم می‌شود.

اولین نگرانی مربوط به آسیب دیدن مکان‌های تاریخی است. بناهای تاریخی به دلیل شکننده بودنشان می‌توانند در معرض آسیب‌های ناشی از جمعیت زیاد، تجهیزات سنگین و ارتعاشات ناشی از موسیقی بلند باشند.

دومین نگرانی درباره تأثیرات محیطی است. افزایش ترافیک پیاده‌ها و الزامات لجستیکی برای اجرای کنسرت (به عنوان مثال، نور، سیستم‌های صوتی و سازه‌های موقت) می‌تواند تأثیر منفی بر محیط

کنسرت‌ها و اجراهای موسیقی، معمولاً در تناسبی معنادار با ویژگی‌های فرهنگی، معماری و آکوستیک مکان‌های تاریخی هستند. در ادامه برخی از انواع کنسرت‌هایی که شرایط اجرا در مکان‌های تاریخی دارند را بررسی کرده‌ایم.

موسیقی کلاسیک و اپرا

ارکسترهای سمفونیک، اجراهای ارکستری بزرگ به دلیل عظمت و آکوستیک عالی برای مکان‌های تاریخی مانند کلیساها، کاخ‌ها و آمفی‌تئاترها مناسب هستند.

موسیقی مجلسی: گروه‌های کوچک‌تر می‌توانند در محیط‌های مانند کلیساهای تاریخی، کتابخانه‌ها یا اتاق‌های نقاشی قلعه‌ها و کاخ‌ها اجرا کنند.

اپرا: اجراهای بزرگ اپرا کاملاً در سالن‌های اپرا و تئاترهای تاریخی برپا می‌شوند. در حقیقت این اجراها متناسب با معماری و تجربه تاریخی آن مکان فرهنگی هستند.

اجراهای کرال و آواز

گروه‌های کر: موسیقی کرال از آکوستیک کلیساها سود می‌برد. به ویژه موسیقی مقدس در این فضاها طنین خوبی دارد. آوازخوانان انفرادی: اجرای کلاسیک یا سنتی تکنوازی می‌تواند در محیط‌های تاریخی انجام شود.

موسیقی سنتی و فولکلور

گروه‌های فولک: موسیقی محلی سنتی می‌تواند مخاطبان را به میراث فرهنگی مکان متصل کند و آن را برای مکان‌های تاریخی که برای جامعه محلی مهم هستند ایده‌آل سازد. موسیقی قومی و جهانی: اجراهایی که تنوع فرهنگی و تاریخی یک مکان را برجسته می‌کنند، می‌توانند در مکان‌های تاریخی تأثیرگذار باشند.

اجرای آکوستیک و بدون برق

مجموعه‌های آکوستیک: اجراهای بدون برق یا آکوستیک،

چرا دست‌انداران میراث فرهنگی نگران برگزاری کنسرت در مکان‌های تاریخی هستند؟

اطراف و اکوسیستم‌ها بگذارد.

سروصدا و آشفستگی یکی دیگر از نگرانی‌هایی است که درباره این موضوع مطرح می‌شود. کنسرت‌ها به ویژه کنسرت‌های بزرگ، می‌توانند باعث ایجاد سروصدا و اختلال قابل توجه در جامعه محلی شوند. این می‌تواند به ویژه در مناطقی با محله‌های مسکونی یا سایر مکان‌های حساس در نزدیکی مشکل ساز باشد.

نگرانی پنجم درباره حفاظت از مکان‌های تاریخی در قبال گردشگران است. ایجاد تعادل بین منافع اقتصادی افزایش گردشگری در مقابل

نیاز به حفظ مکان‌های تاریخی موضوعی بحث‌برانگیز است. در حالی که کنسرت‌ها می‌توانند بازدیدکنندگان را جذب کنند و درآمد ایجاد کنند، همچنین می‌توانند فرسودگی و خرابی‌هایی را تسریع کنند.

کدام کنسرت برای مکان‌های تاریخی مناسب است؟

خطر آسیب ناشی از تقویت صدای بلند را به حداقل می‌رساند و برای محیط‌های تاریخی شکننده مناسب‌تر است. اجرای محدود شده: اجرای انفرادی یا دو نفره توسط خواننده یا ترانه‌سرا که بدون ساز اجرا می‌شود، برای مکان‌های تاریخی کوچک مناسب است.

جاز و بلوز

گروه‌های جاز: اجراهای جاز، به ویژه آنهایی که صمیمی‌تر هستند، می‌توانند به خوبی در تئاترهای تاریخی، حیاط‌ها و دیگر فضاهای سازگار جای بگیرند. اجراهای بلوز: مانند جاز، موسیقی بلوز اغلب از آکوستیک غنی و گرم ساختمان‌های تاریخی بهره می‌برد.

موسیقی معاصر با عناصر آکوستیک

کوارتت‌های زهی یا گروه‌های آکوستیک کوچک: موسیقی معاصر که سازهای کلاسیک با عناصر آکوستیک را در خود جای داده است، می‌تواند بدون به خطر انداختن یکپارچگی مکان تاریخی، متناسب با محیط طراحی شود. گروه‌های آکاپلا (شکلی از موسیقی آوازی یک یا چند نفره است که برای اجرا بدون همراهی ساز ساخته می‌شود): این گروه‌ها می‌توانند در موقعیت‌های تاریخی مختلف اجرا کنند و از آکوستیک طبیعی محل اجرا بدون نیاز به تقویت استفاده کنند.

اجراهای متناسب با بنای تاریخی

کنسرت‌های مضمونی: موسیقی که به دوره تاریخی یا موضوع مکان همسو باشد می‌تواند ارتباط مخاطب را با مکان افزایش دهد.

جشنواره‌های فرهنگی: جشنواره‌های چند ژانر که بر میراث فرهنگی و تاریخ تمرکز دارند، می‌توانند به دقت تنظیم شوند تا با شخصیت محل برگزاری هماهنگ باشند.

خود مشهور و میزبان اجراهایی در سطح جهانی هستند.

میدان عمومی و مکان‌های دیدنی: مکان‌های نمادین مانند میدان «سن مارکو» در ونیز یا دروازه «براندنبورگ» در برلین اغلب به عنوان مکان برگزاری کنسرت‌های عمومی بزرگ و رویدادهای فرهنگی انتخاب می‌شوند.

کلیساهای: بسیاری از کلیساهای معروف مانند کلیسای «نوتردام» در پاریس و کلیسای «سنت پل» در لندن کنسرت‌های کرال و ارکستر برگزار می‌کنند. تئاترها و خانه‌های اپراتاریخی: مکان‌هایی مانند «لا اسکالا» در میلان، سالن اپرای «سلطنتی» در لندن، و تئاتر «بولشوی» در مسکو به دلیل تاریخچه

